12/10/2019

Μαρτυρίες απογόνων Ναζί και δωσιλόγων στην Ελλάδα

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Στις 12 Οκτωβρίου 1944 οι Γερμανοί αποχώρησαν από την Αθήνα. Ο πόλεμος δεν άφησε μόνο ήρωες αντιστασιακούς αλλά και δωσίλογους. Πως βιώνουν αυτή τη βαριά κληρονομιά οι απόγονοί τους;

Τρία ανθρώπινα κεφάλια βαλσαμωμένα και μικρά όσο μια γροθιά, δέκα κομμάτια σαπούνι από ανθρώπινο λίπος και μια δέσμη κορδόνια παπουτσιών από γυναικείο δέρμα ήταν κάποια από τα τεκμήρια που κατατέθηκαν στη δίκη της Νυρεμβέργης (1945/1946) με σκοπό να αποδείξουν τις θηριωδίες που είχαν διαπράξει οι Ναζί. Το τέλος του φρικτού Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου άφησε πίσω του 80 εκατομμύρια θύματα- ανάμεσα τους 30 εκατομμύρια Ρώσους, 6 εκατομμύρια Πολωνούς και Ουκρανούς, 2 εκατομμύρια Γιουγκοσλάβους. Η Ελλάδα έχασε το 10% του πληθυσμού της και οι στρατιωτικές απώλειες μαζί με αυτές των αμάχων από την πείνα και τις κακουχίες εκτιμώνται γύρω στις 600.000. Όσο για το Ολοκαύτωμα των Εβραίων με τα 6 εκατομμύρια θυμάτων δεν υπάρχουν λόγια.

Από τότε κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι. Το πολιτικό και οικονομικό σκηνικό στην Ευρώπη και όχι μόνο άλλαξε. Σε περιόδους κρίσεων ωστόσο διαπιστώνουμε πως

πολύ εύκολα ανασύρονται μνήμες του παρελθόντος. Πολύ εύκολα για παράδειγμα έγινε λόγος στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια της κρίσης για «Γερμανούς-Ναζί», για γερμανοτσολιάδες ή για μια ιδιότυπη οικονομική κατοχή. Εφτά δεκαετίες και πλέον μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου τα τραύματα δεν έχουν πλήρως επουλωθεί.

Πως είναι αλήθεια να είσαι απόγονος Ναζιστών ή ανθρώπων που κατηγορήθηκαν για δωσιλογισμό στην Ελλάδα; Πως ζεις με αυτή την βαριά κληρονομιά; Τι σημαίνει για έναν Γερμανό να λέει σήμερα πως είναι Γερμανός; Πως μπορεί κανείς να διαχειριστεί την ντροπή και τα αισθήματα ενοχής;

Ο φόβος για την αλήθεια

«Εάν δεν δούμε τι πραγματικά συνέβη στην οικογένειά μας δεν θα επεξεργαστούμε ποτέ την ιστορία» δηλώνει στην Deutsche Welle ο 45χρονος **Στέφαν Όχαμπα**, ο παππούς του οποίου είχε εργοστάσιο που κατασκεύαζε όπλα στον πόλεμο. Το αγόρασε από Εβραίους, οι οποίοι εξοντώθηκαν στο στρατόπεδο θανάτου του Σομπιμπόρ. Ο Στέφαν Όχαμπα αναζητούσε επί χρόνια να μάθει την πλήρη αλήθεια για την οικογένειά του. Η συνέπεια ήταν να διαταραχθούν σοβαρά οι σχέσεις του μαζί της. Εντόπισε στις ΗΠΑ ορισμένους από τους απογόνους των θυμάτων ζητώντας τους συγγνώμη χωρίς ωστόσο να λάβει την απάντηση που ήλπιζε.

Η ιστορία του Στέφαν Όχαμπα και ο τρόπος που επιχειρούσε να διαχειριστεί το παρελθόν της οικογένειάς του στάθηκε η αφορμή για να αναζητήσουμε και άλλους απογόνους Ναζιστών στη Γερμανία αλλά και απογόνους ανθρώπων που κατηγορήθηκαν για δωσιλογισμό στην Ελλάδα. Πως αντιμετωπίζεται το θέμα από τους απογόνους στη Γερμανία και πως στην Ελλάδα;

Η δημοσιογράφος και συγγραφέας **Αλεξάντρα Σενφτ**, η οποία από παιδί περνάει τα καλοκαίρια της στην Πάρο, δηλώνει πως φοβόταν πολύ να ανακαλύψει όλη την αλήθεια για τον παππού της, ο οποίος εκτελέστηκε στη Σλοβακία από τους Τσέχους ως εγκληματίας πολέμου, συνυπεύθυνος για την εξόντωση 60.000 Εβραίων. Η 56χρονη εγγονή φοβόταν ότι θα έχανε την οικογένειά της, εάν δημοσιοποιούσε όλη την αλήθεια. Και πράγματι αυτό εν μέρει συνέβη, ωστόσο μέσα από την αντιμετώπιση της πραγματικότητας κατάφερε να πάρει πολύτιμες απαντήσεις που τόσο είχε ανάγκη.

Όσο για τις γερμανικές αποζημιώσεις προς την Ελλάδα, πιστεύει πως θα ήταν μια ελάχιστη χειρονομία για τα δεινά που υπέστη η χώρα.

Ο δωσιλογισμός, ένα αξεπέραστο ταμπού στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η αναζήτηση απογόνων ανθρώπων που κατηγορήθηκαν για δωσιλογισμό, αποδείχθηκε μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Ωστόσο η **Ιζαμπέλα Παλάσκα**, η οποία έχει συγγράψει δυο βιβλία («Άγγελος ή Δαίμονας. Ο αμφιλεγόμενος πατέρας μου» και «Τα χρόνια της θύελλας», Εκδόσεις Λιβάνη) για τον πατέρα της **Ιωάννη Βουλπιώτη**, ο οποίος κατηγορήθηκε δυο φορές για δωσιλογισμό και αθωώθηκε, δέχθηκε να μιλήσει για τη δική της αλήθεια. Ο πατέρας της, ικανότατος μηχανικός και επιχειρηματίας, υπήρξε γαμπρός του Καρλ Φρίντριχ φον Ζίμενς, εισηγητής και συγχρηματοδότης των περιβόητων Ταγμάτων Ασφαλείας και αυτός που έβαλε τις βάσεις της ελληνικής κρατικής ραδιοφωνίας με στόχο αρχικά την εξυπηρέτηση του καθεστώτος Μεταξά. Να υπενθυμίσουμε πως τα Τάγματα Ασφαλείας ορκίζονταν στον Χίτλερ (Ορκίζομαι εις τον Θεόν τον άγιον τούτον όρκον ότι θα υπακούω εις τα διαταγάς του ανωτάτου αρχηγού του Γερμανικού Στρατού Αδόλφου Χίτλερ...). Η ρετσινιά του δωσίλογου μπορεί μετά από χρόνια επεξεργασίας του θέματος να έχει απαλειφθεί για την Ιζαμπέλα Παλάσκα, ωστόσο «οι ψίθυροι» για τον δωσίλογο και προδότη πατέρα την ακολουθούσαν από μικρή.

Ο **Αλέξανδρος Γιοσμάς** είναι γιος του **Ξενοφώντος Γιοσμά**, ο οποίος είναι ευρύτερα γνωστός ως «φον» Γιοσμάς εξαιτίας της δωσιλογικής του δράσης. Το 1943 σε συνεργασία με τη γερμανική Μυστική Αστυνομία Στρατού (Geheime Feldpolizei, GFP), οργάνωσε τις «Αντικομμουνιστικές Ομάδες Ασφαλείας» και στη συνέχεια εντάχθηκε ως Καπετάν Παρμενίων στην «Εθνική Αντικομμουνιστική Οργάνωση Κατερίνης, Πιερίων και Ολύμπου» (ΕΑΟ). Διέφυγε στη Γερμανία το 1944 φορώντας τη στολή Γερμανού ανθυπολοχαγού και καταδικάστηκε ερήμην εις θάνατον. Επέστρεψε το 1947 στη Θεσσαλονίκη όπου φυλακίστηκε για πέντε χρόνια στις φυλακές Επταπυργίου. Αποφυλακίστηκε το 1952 μετά από συγχώνευση των ποινών του από το Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων. Ο γιος του Αλέξανδρος Γιοσμάς δηλώνει σήμερα υπερήφανος για τη δράση του πατέρα του και θεωρεί πως ήταν ένας πατριώτης που προσέφερε στην Ελλάδα.

Για τον **Δημήτρη Κουσουρή**, ιστορικό στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, ο οποίος συνέγραψε το βιβλίο «Δίκες των δοσιλόγων 1944 – 1949. Δικαιοσύνη, συνέχεια του κράτους και εθνική μνήμη» (Εκδόσεις Πόλις), οι δωσίλογοι στην Ελλάδα δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερες δυσκολίες στην επανένταξή τους στην οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας και φυσικά ούτε οι απόγονοί τους. Επισημαίνει πως το 85% των υποθέσεων δωσιλογισμού αρχειοθετήθηκαν και όσοι

διέθεταν οικονομική ευρωστία κατάφεραν να διαφύγουν της τιμωρίας μιας και πιάστηκαν «τα μικρά ψάρια», όπως λέει.

Δράστες και θύματα δεν είναι μόνο αριθμοί στην Ιστορία

Τέλος, στη σειρά αυτή των ρεπορτάζ με θέμα τη διαχείριση της ενοχής και της ντροπής με αφορμή το ναζιστικό παρελθόν ή τον δωσιλογισμό, παρουσιάζεται η ομάδα ΡΑΚΗ, «Ομάδα εργασίας για τις συνέπειες του Ολοκαυτώματος στις επόμενες γενιές». Πρόκειται για έναν μοναδικό στο είδος του στην Γερμανία σύλλογο που συστήθηκε από ψυχαναλυτές πριν από 23 χρόνια στην Κολωνία. Πρόεδροι είναι ο **Δρ. Πέτερ Πογκάνι Βεντ**, απόγονος επιζησάντων του Ολοκαυτώματος και η **Έρντα Ζίμπερτ**, απόγονος δραστών. Ο πατέρας της, ανώτερο στρατιωτικό στέλεχος, ήταν συνυπεύθυνος για την εξόντωση 300.000 Εβραίων. Μια καθόλου εύκολη και αυτονόητη συνύπαρξη που απαιτεί πολύ θάρρος και από τις δυο πλευρές. Στόχος του συλλόγου είναι η διαχείριση των τραυμάτων του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ο διάλογος μεταξύ απογόνων θυμάτων και δραστών.

Τα συμπεράσματα και οι αναλύσεις του παρελθόντος ανήκουν κατά κύριο λόγο στους ειδικούς επιστήμονες. Ωστόσο αυτό που φαίνεται να ενώνει τους απογόνους των δυο πλευρών είναι η σιωπή γύρω από το επίμαχο θέμα μέσα στην οποία μεγάλωσαν. Για διαφορετικούς βεβαίως λόγους, ωστόσο η σιωπή φαίνεται να παίζει καταλυτικό ρόλο. Η σιωπή όμως πονάει, όπως γράφει η Αλεξάντρα Σενφτ στο βιβλίο για την αλκοολική και καταθλιπτική μητέρα της (Das Schweigen tut weh, εκδόσεις List), και η σιωπή θα πρέπει να σπάσει ώστε να επουλωθούν τα τραύματα του παρελθόντος.

Τέλος, τα θύματα και οι δράστες δεν ήταν αφηρημένοι αριθμοί. Υπήρξαν συγκεκριμένοι άνθρωποι με συγκεκριμένη συμπεριφορά. Οι απόγονοι των δραστών δεν ευθύνονται για τις πράξεις των προγόνων τους. Βαρύνονται όμως από αυτές.

Όσοι έχουν το θάρρος και την εντιμότητα να μιλήσουν ανοιχτά για τα εγκλήματα που διέπραξαν οι γονείς τους και οι παππούδες τους προσφέρουν μια πολύτιμη ματιά στην ανάγνωση της ιστορίας αλλά και ένα ανάχωμα στις ακροδεξιές κορώνες που με τόση ευκολία και απερισκεψία ακούγονται όλο και συχνότερα στις μέρες μας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε και στους ιστορικούς ερευνητές, Καθηγητή Νίκο Μαραντζίδη και Επίκουρο Καθηγητή Στράτο Δορδανά, στο Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Πηγή: Deutsche Welle /Μαρία Ρηγούτσου